

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-653/2024. számú ügyben
közérdekű bejelentés intézésére jogosult eljáró szerv válaszadásának
késedelmével, vizsgálatának eredményével összefüggésben

Előadó: dr. Jászberényi Éva

Érintett szerv: Székesfehérvár Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-653/2024. számú ügyben
(Előzményi ügy: AJB-4113/2023.)**

Az eljárás megindítása

A Panaszos¹ közérdekű bejelentés intézésére irányuló felülvizsgálati kérelmében előadta, hogy közérdekű bejelentést nyújtott be Székesfehérvár Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalához (a továbbiakban: Polgármesteri Hivatal), melyben az általa megjelölt útszakaszra megállni tilos táblák kihelyezését indítványozta. Kifogásolja, hogy a Polgármesteri Hivatal eljárása több mint 90 napig tartott, a vizsgálat eredményével nem ért egyet.

Az alapvető jogok biztosa – egyebek mellett – kérelemre vizsgálja a közérdekű bejelentések törvényben meghatározott szervek általi megfelelő intézését.

Mivel a beadvánnyal összefüggésben felmerült a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog, valamint a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye sérelmének gyanúja, ezért vizsgálatot indítottam.

Az érintett alapvető jogok

- A jogállamiság, valamint a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye: *„Magyarország független demokratikus jogállam.”* [Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) B) cikk (1) bekezdés]
- A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”* [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés]

Az alkalmazott jogszabályok

- Alaptörvény;
- az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével; összefüggő szabályokról szóló 2023. évi XXV. törvény (a továbbiakban: Panasz tv.).

Megállapított tényállás

A Panaszos 2023. augusztus 14-én elektronikus úton közérdekű bejelentést küldött a Polgármesteri Hivatal Közlekedési Irodája (a továbbiakban: Közlekedési Iroda) részére, melyben előadta, hogy a lakók számára rendkívül zavaró az utcában működő autószerelviz többlet gépjárműforgalma, ezért az érintett útszakasz mindkét oldalára megállni tilos tábla kihelyezését kérte. Bejelentésében hivatkozott az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK) 42. § (9) bekezdés a) pontjára, mely szerint „Felszíni gépjármű-várakozóhely (parkoló), rakodóhely és autóbusszmegálló huzamos tartózkodás céljára szolgáló földszinti helyiség homlokzati nyílászárójához – a saját tulajdonú gépjármű kivételével – 5,0 m-nél közelebb nem lehet.” A

¹ Az Ajbt. 38/A. és 38/C. § szerinti közérdekű bejelentés intézésének felülvizsgálata során a Bejelentő már, mint Panaszos van jelen az ombudsmani eljárásban

Panaszos álláspontja szerint a kifogásolt autószerelő műhely előtt várakozó járművek és a környező lakóingatlanok között az előírt távolság nem valósul meg.

A közérdekű bejelentés alapján a Közlekedési Iroda vezetője 2023. augusztus 14-én emailben kérte a székesfehérvári közterületek fenntartójától (a továbbiakban: fenntartó), hogy helyezzenek ki egy megállni tilos táblát az érintett útszakaszon, és erről elektronikus úton tájékoztatta a terület önkormányzati képviselőjét is. Az önkormányzati képviselő az utca forgalmi rendjének megváltoztatását megelőzően utcaforum tartását javasolta, melyre a közérdekű bejelentést követő négy napon belül, 2023. augusztus 18-án került sor. A Közlekedési Iroda vezetője, a fenntartó, valamint az önkormányzati képviselő közötti elektronikus levelezést a Panaszos is megkapta. A Panaszos előadta, hogy az utcaforumon a Közlekedési Iroda vezetője azt a kijelentést tette, hogy az utca bal oldalán egy szakaszon kikerül a 'Megállni Tilos' tábla „Padkán is” kiegészítéssel. Panaszos szeptember 25-én, október 2-án, továbbá október 26-án a Közlekedési Iroda vezetőjének küldött elektronikus leveleiben kifogásolta, hogy az irodavezető tájékoztatásától eltérően a közlekedési táblák kihelyezése nem történt meg, és az ügyben érdemi választ sem kapott.

A Közlekedési Iroda vezetője 2023. december 5-én elektronikus levélben tájékoztatta a Panaszost, hogy az utcában többszöri egyeztetés eredményeképpen nem kerül bevezetésre a megállási tilalom, továbbá, hogy az e célra szolgáló, a körzetre jutó fejlesztési keretből a zöldsáv szélesítését és beültetését kezdeményezik, melynek következtében a jövőben nem fognak gépjárművek parkolni az érintett útszakaszon.

A Polgármesteri Hivatal a megkeresésemre adott válaszában megerősítette, hogy a Közlekedési Iroda vezetője, a fenntartó, valamint az önkormányzati képviselő közötti email váltás a Panaszos részére is megküldésre került. Az utcaforumon a Panaszos is részt vett, az ott megjelent lakók azonban nem támogatták egyhangúlag a közlekedési táblák kihelyezését. Erre tekintettel megalapozatlannak tartja a Panaszos álláspontját, mely szerint nem történt intézkedés az ügyben. Tájékoztattam továbbá arról, hogy a parkolóhelyek kijelölése nem kötelező minden utcában, a gépjárművek a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II.5.) KPM-BM együttes rendelet szerint nem kizárólag kijelölt parkolóhelyen jogosultak megállni, hanem az úton és az útpadkán, a forgalmat nem akadályozva is megállhatnak és várakozhatnak. Mivel az utcában nincsenek kijelölve felszíni gépjármű-várakozóhelyek, így Panaszos közérdekű bejelentésének ezirányú felvetésével kapcsolatban az OTÉK fenti rendelkezésének vizsgálatára nem került sor.

A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg.

Az Ajbt. 38/A. § rendelkezése szerint, az alapvető jogok biztosa vizsgálja a Panasz tv. szerinti közérdekű bejelentéseknek a 18. § (1) bekezdés a)-k) pontja szerinti hatóságok általi kezelésének gyakorlatát, valamint **kérelemre az egyes közérdekű bejelentések megfelelő intézését.**

A Polgármesteri Hivatal, mint közigazgatási szerv az alapvető jogok biztosa által vizsgálható szervnek minősül.

Az érintett alapvető jogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának.

Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek. Így a jelen ügyben is elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek jelen ügyben releváns szempontok szerinti értelmezése során irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság határozataiban, azok indokolásában kifejtett érveket, jogelveket, megállapításokat és következtetéseket.

1. Az Alaptörvény XXIV. cikke (1) bekezdése értelmében *mindenkinnek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.*

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt alaptörvényi rendelkezés legfontosabb elemeit a következők szerint azonosította a 3223/2018. (VII. 2.) AB határozatban és – ezzel egyezően – a 7/2019. (III. 20.) AB határozatban. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti alapjog alanya az ügyfél, a jog kötelezettje pedig a közigazgatási hatóság. Az alapjog rendeltetése, hogy ügyfélközpontú megközelítésben biztosítsa a közérdek és a szubjektív jogvédelem közötti egyensúlyt, az anyagi jog érvényesülését, végső fokon a hatóság jogszerű működését.

Az alapvető jogon belül fontos részjogosítvány az eljárás ésszerű határidőn belül történő befejezéséhez való jog. Az Alkotmánybíróság – mint arra a már hivatkozott 7/2019. (III. 20.) AB határozatban maga a testület utalt – megállapította számos olyan, az alapjog tartalmához tartozó részjogosítvány alapjogi jellegét, amelyek az ügyfelet helyezik középpontba, és amelyek érvényesítése, a vizsgálati típusú hatósági eljárás alaki és anyagi hatékonyságát (gyorsaságát, szakszerűségét, törvényességét), összességében jognak alárendeltségét hivatottak szolgálni. Ilyen az ésszerű határidőben meghozott döntéshez való részjogosítvány is.

Ezen részjogosítvánnyal kapcsolatban az Alkotmánybíróság 5/2017. (III. 10.) AB határozata rögzítette azon elvi megközelítést, miszerint alkotmányossági kérdés, hogy a jogalkalmazó szervek a jogalkotó által meghatározott kötelezettségeiket teljesítsék, ideértve a határidők betartását. *„A tisztességes hatósági eljáráshoz való joghoz hozzátartozik annak biztosítása, hogy a közigazgatási hatóságok a rájuk vonatkozó határidőket betartsák.”*

2. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam.*

Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. [9/1992. (I. 30.) AB határozat] Az Alkotmánybíróság szerint az alanyi jogok érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák a jogbiztonság alkotmányos követelményéből erednek, de szoros kapcsolatban állnak a jogegyenlőséggel, törvény előtti egyenlőséggel is. A megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban ugyanis a jogbiztonság az, ami sérelmet szenved. [9/1992. (I. 30.) AB határozat, 75/1995. (XI. 21.) AB határozat] Ezért alapvetőek a jogbiztonság követelménye szempontjából az eljárási garanciák. Csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alkotmányosan a jogintézmények.

Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek is csak a jog által meghatározott keretek között fejthetik ki a tevékenységüket. [56/1991. (XI.8.) AB határozat]

Az ügy érdemében

Az Ajbt. 38/A. §-a alapján indult eljárásban a bejelentés intézését vizsgálhatom; e körben tehát azt, hogy az eljáró szerv az előírt határidőket betartotta-e, megtett-e mindent a megalapozottság vizsgálata körében, szükség esetén döntött-e hatósági, illetve egyéb hatáskörébe tartozó eljárás megindításáról, a bejelentő felé fennálló tájékoztatási kötelezettségének eleget tett-e, és mindezek során az alapvető jogokkal összefüggésben a hatóság által előidézett visszásság vagy annak közvetlen veszélye fennáll-e.

A Panasz tv szerint: 3.§ (1) *A panaszt és a közérdekű bejelentést – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az eljárásra jogosult szervhez történő beérkezésétől számított **harminc napon belül kell elintézni.***

(2) *Ha a panasz vagy a közérdekű bejelentés elintézését megalapozó vizsgálat előreláthatólag **harminc napnál hosszabb ideig tart, erről a panaszost vagy a közérdekű bejelentőt – az elintézés várható időpontjának és a vizsgálat meghosszabbítása indokainak egyidejű megjelölésével – tájékoztatni kell.** A panasz vagy a közérdekű bejelentés elintézésének határideje ebben az esetben sem haladhatja meg a hat hónapot.*

5.§ (2) *Az eljárásra jogosult szerv a panasz vagy a közérdekű bejelentés elintézésekor – a minősített adat, illetve a törvény által védett titok kivételével – a megtett intézkedésről vagy annak mellőzéséről az indokok megjelölésével a panaszost vagy a közérdekű bejelentőt haladéktalanul **írásban értesíti.***

A fentiekben részletezett tényállás alapján megállapítható, hogy a Polgármesteri Hivatal **a tényállás-tisztázási és intézkedési kötelezettségének eleget tett, írásbeli tájékoztatási kötelezettségét azonban jelentős határidő túllépéssel teljesítette.** A Közlekedési Iroda vezetője, a fenntartó, valamint az önkormányzati képviselő közötti – az ügy érdemére vonatkozó eltérő, ellentmondásos álláspontokat tartalmazó – elektronikus levelezés megküldése, valamint a szóbeli tájékoztatás ugyanis nem feleltethető meg a Panasz tv. 3. § (2) bekezdésében és 5. § (2) bekezdésében foglalt előírásoknak. Mindezekre tekintettel a Polgármesteri Hivatal **a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonsággal és a tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal kapcsolatban visszásságot idézett elő.**

A Polgármesteri Hivatal által a bejelentésben foglaltak orvoslására választott intézkedési mód – zöldsáv szélesítése és beültetése – vizsgálata, a döntés *szakmai (célszerűségi) megfelelőségének* kérdéseit veti fel. Az önkormányzat közterület-hasznosítási tevékenysége tekintetében az Ajbt. hatásköri szabályai nem teszik lehetővé az ombudsman számára pénzügyi és szakmai megítélésű kérdések alapjogi szempontú vizsgálatát.

Intézkedés

Az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem **Székesfehérvár Megyei Jogú Város Címzetes Főjegyzőjét,** hogy intézkedjen a jelentésben feltárt alapvető jogokat érintő visszásság jövőbeni bekövetkezése lehetőségének megelőzéséről azzal, hogy a közérdekű bejelentések intézése során fokozottan ügyel a vonatkozó előírások maradéktalan betartására.

Budapest, 2024. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos